

Katarzyna Nowak

Inspirowanie dziecięcej twórczości w przedszkolu w Miejskim Przedszkolu nr 22 im. Marii Montessori w Częstochowie

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 4,
107-112

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Katarzyna Nowak

Inspirowanie dziecięcej twórczości w Miejskim Przedszkolu nr 22 im. Marii Montessori w Częstochowie

*Dzieci nie trzeba uczyć twórczości
wystarczy im nie przeszkadzać*
E.P. Torrance

Problematyką twórczości zajmowali się przedstawiciele wielu dyscyplin naukowych, np. filozofii, psychologii czy pedagogiki, stąd też samo pojęcie twórczości można rozpatrywać na wielu płaszczyznach. „Twórczość rozpatruje się w obrębie czterech kategorii: jako dzieło, jako proces, jako zespół zdolności (właściwości) intelektualnych bądź zespół cech osobowościowych i jako zespół stymulatorów społecznych”¹. W literaturze przedmiotu możemy odnaleźć podział na twórczość pierwotną i wtórną.

Twórczość pierwotna jest charakterystyczna dla wieku dziecięcego, wyraża się ona w spontanicznej niczym nieskrępowanej zabawie, gdzie „życzeniowe widzenie świata daje dziecku odwagę twórczą w zakresie kształtu, fantastyki, cudowności”², to właśnie w przedszkolu dziecko zdobywa i stopniowo wzbogaca swoje umiejętności, albowiem – jak twierdzi R. Gloton³ – dziecko w sposób naturalny jest twórcą. Każda zabawa czy praca plastyczna dziecka jest niepowtarzalna, inna i czasem zaskakująca. Pracując w placówce, która działa według założeń pedagogiki Marii Montessori, staram się w codziennej pracy uwrażliwiać dzieci na wartości estetyczne

¹ E. Urban-Kojs, *W stronę osobowości twórczej*, [w:] *Dziecko w świecie sztuki*, red. B. Dymara, Kraków 1996, s. 99.

² Tamże, s.101.

³ R. Gloton, C. Clero, *Twórcza aktywność dziecka*, Warszawa 1985, s. 56.

poprzez różne działania wchodzące w zakres tzw. wychowania przez sztukę, gdzie proces tworzenia bywa niejednokrotnie ważniejszy od samego rezultatu. Często inspiracją do działań twórczych dzieci staje się muzyka, literatura czy przyroda.

„W okresie przedszkolnym sporo dzieci wykazuje się już znacznymi zdolnościami w różnych zakresach działalności twórczej. Mimo to M. Debesse ostrzega przed wczesną specjalizacją. Radzi stosować w wychowaniu przedszkolaków takie formy aktywności twórczej, w których dzieci mają okazję wypowiadać się jednocześnie na wiele sposobów”⁴.

I tutaj ogromną rolę odgrywa zaangażowanie nauczyciela, który w swojej pracy będzie stosował wiele form i metod, by rozwijać i kształtować twórczość dzieci między innymi: metodę aktywnego słuchania muzyki według B. Strauss, metodę gimnastyki twórczej według R. Labana, C. Orffa, zabawy z ilustracją, tekstem, ze słowem, sceny dramowe, improwizacje muzyczne, metodę malowania dziesięcioma palcami według R.F. Show czy wreszcie własne pomysły rozwiązań prac plastycznych i konstrukcyjnych. Twórczy nauczyciel wykorzysta wiele sytuacji i momentów, aby dzieci miały okazję do tworzenia, oraz sam będzie tworzył różne sytuacje edukacyjne sprzyjające aktywnemu kontaktowaniu się dziecka ze sztuką.

Podczas swojej pracy zawsze doceniałam rozwój u dzieci twórczości artystycznych. Zauważyłam, że zajęcia plastyczne zawsze spotykają się z ich wielkim zainteresowaniem i ogromnym zaangażowaniem. „Twórczość plastyczna w wieku przedszkolnym, pokrewna zabawie, przejawia się u dzieci powszechnie i podobnie jak skłonność do zabawy, charakteryzuje ten okres rozwojowy (...) twórczość plastyczna odpowiednio rozwijana w przedszkolach może odegrać w rozwoju dzieci doniosłą rolę. Kierowanie rozwojem tej twórczości powoduje nie tylko wzrost wrażliwości estetycznej i zdolności artystycznych dziecka, ale także rozwój umysłu, charakteru, woli, pełniejszy rozwój całej jego osobowości”⁵.

Kierując się właśnie tymi przesłankami, ale również ze względu na moje własne zainteresowania i umiejętności, napisałam program rozwijający twórczą aktywność plastyczną, który realizowałam przez dwa lata w grupie zróżnicowanej wiekowo 3-6 lat, a w tym roku szkolnym na bazie swojego programu prowadzę dodatkowo kółko plastyczne. W swojej pracy skupiałam się na dzieciach uzdolnionych plastycznie, którym mogłam zaproponować prace wymagające większej zręczności i cierpliwości.

Uważam, że podejście nauczyciela, jego przygotowanie i zaangażowanie odgrywa ogromną rolę, bo to on wybiera techniki plastyczne oraz

⁴ E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, *Program wspomaganie rozwoju, wychowania i edukacji starszych przedszkolaków*, Warszawa 2007, s. 172.

⁵ M. Parnowska-Kwiatkowska, *Zajęcia artystyczno-techniczne w przedszkolu*, Warszawa 1959, s. 8.

materiały, jakie zaproponuje dziecku do wykonania pracy. Właściwie wybrana technika ma ogromny wpływ na zainteresowanie dzieci pracą plastyczną, pobudzenie do twórczego działania, do ekspresji. „Ciekawe i stymulujące przedmioty oraz materiały (cekiny, koraliki, gumki, skrawki tkanin itp.) inspirują dzieci do odkrywania rzeczywistości i rozwijają wyobraźnię dziecka. Poprzez szeroki wachlarz materiałów dziecko może zaspokajać potrzebę kreacji świata. Działalność plastyczna podejmowana spontanicznie może mieć dla dziecka właściwości terapeutyczne, a dla nauczyciela być świetnym narzędziem diagnostycznym”⁶.

Jak już wspominałam, dziecko przedszkolne wykazuje naturalną dla swojego etapu rozwoju potrzebę ekspresji twórczej – nie tylko plastycznej, ale też muzycznej czy słownej, ono bawiąc się tworzy. A sztuka dziecka potrafi nas zachwycić i ująć niepowtarzalnym i często zaskakującym sposobem postrzegania otaczającego świata. Dla dziecka jego własna twórczość jest źródłem radości i dobrej zabawy, a widoczne efekty twórczej działalności motywują dzieci do dalszej pracy. Jako nauczyciele powinniśmy pamiętać, aby chwalić prace dzieci, doceniać ich wysiłek i zaangażowanie, organizować wystawy, zachęcać do dalszego działania.

Zauważyłam, że dzieci uczestniczące w zajęciach wyciszają swoje negatywne emocje i aktywnie angażują się w swoje dzieło, uczą się ładu i porządku, rozbudzają zaciekawienie i wrażliwość, która pomaga im w odkrywaniu własnego „ja”. Ponadto rozwija się sprawność rąk, z czasem wytwory dzieci stają się coraz bardziej dopracowane, a tym samym dziecko przygotowuje się do trudnej nauki pisania.

Prace wykonane przez dzieci z mojej grupy są stałym elementem dekoracji sal i korytarza, a ponadto wiele z nich odniosło sukcesy w konkursach ogólnopolskich i międzynarodowych.

Myślę, że motto pedagogiki Marii Montessori – „Dopomóż mi, bym stał się samodzielny” – doskonale obrazuje rolę współczesnego nauczyciela, który powinien wspomagać dziecko zgodnie z jego potrzebami i możliwościami, bez nadmiernego narzucania się, aby pozwolić mu samodzielnie kreować świat.

Kilka przykładów prac do wykonania z dziećmi:

1. Temat zajęć: **Wykonanie płaskiej bądź przestrzennej formy ozdobnej – dzban z kwiatami.**

Techniki:

- układanie z materiału przyrodniczego;
- malowanie plasteliną.

⁶ J. Andrzejewska, J. Wierucka, *Razem w przedszkolu. Program wychowania przedszkolnego*, Warszawa 2009, s. 75.

Z wizytą w...

Środki dydaktyczne: reprodukcja obrazu V. van Gogha – *Kwiaty*, P. Cezanne’a – *Błękitny wazon*, wiersz B. Lewandowskiej *Dzban z kwiatami*, kartki, plastelina, klej, naturalne okazy przyrodnicze (jarzębina, liście) pędzle, farby .

Przebieg zajęć:

Oglądanie reprodukcji obrazu. Wysłuchanie wiersza. Zainspirowanie dzieci do wykonania własnego wazonu na kartce papieru – malowanie plasteliną, a następnie zrobienie kompozycji bukietu z materiału przyrodniczego.

2. Temat zajęć: **Wykonanie wycinanki ze skrawków materiałów – Mała strojnisia pod parasolem**

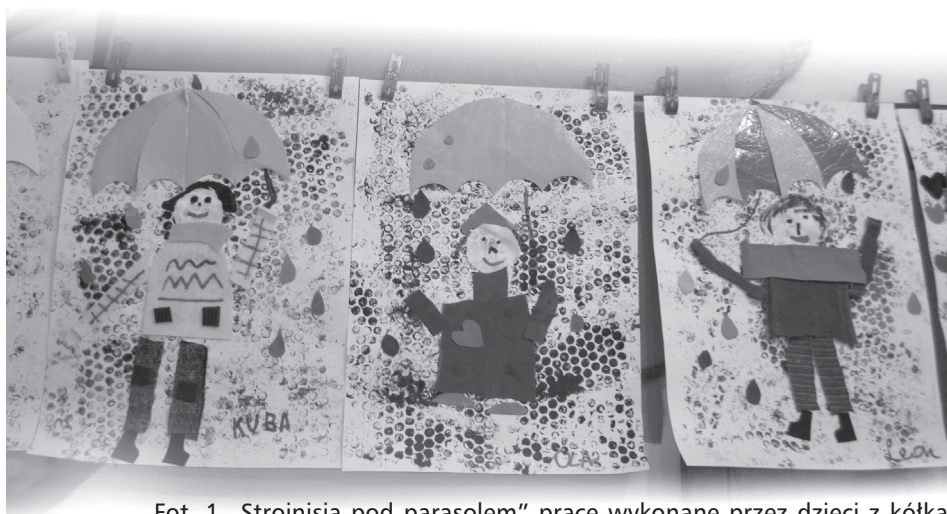
Techniki:

- wycinanka ze szmatek;
- odbijania;
- wycinanie według wzoru.

Środki dydaktyczne: wiersz H. Bechlerowej *Parasole*, piosenka *Mała strojnisia*, kartki, kolorowe skrawki tkanin, folia bąbelkowa (do pakowania delikatnych przedmiotów), nożyczki, klej, farby plakatowe, pędzle, mazaki.

Przebieg zajęć:

Tłó robimy, malując folię bąbelkową farbą, a następnie odbijamy ją na kartonie. Dzieci według podanego wzoru wycinają parasol, a następnie według własnego pomysłu wycinają i komponują postać.

Fot. 1 „Strojnisia pod parasolem” prace wykonane przez dzieci z kółka plastycznego

3. Temat zajęć: Wykonanie form przestrzennych – Papierowa miska

Techniki:

- papier mache;
- malowanie farbami;
- środki dydaktyczne: stare gazety, mikser, ręcznik, sitko, farby nożyczki.

Przebieg zajęć:

Podarte gazety moczymy w wodzie 10-20 min, gdy rozmiękną miksujemy i wylewamy na sito, następnie odciskamy i oblepiamy dowolną formę (talerz, miska, miseczka) odwróconą do góry dnem i pokrytą folią spożywczą powstałą pulpą, po wyschnięciu, obcinamy nierówności i malujemy.

4. Temat zajęć: Prezentacja ciekawej metamorfozy – Kamienne cuda i cudaczki

Techniki:

- układanie z materiału przyrodniczego;
- malowanie plasteliną.

Środki dydaktyczne: kamienie, papier kolorowy samoprzylepny, plastelina, materiał przyrodniczy, piórka, klej, farby plakatowe, pędzle, nożyczki.

Przebieg zajęć:

Dzieci przynoszą ze spaceru kamień, który najbardziej im się spodobał. Wymyślają, w co mogą go przekształcić, co przypomina mu jego kształt (np. owoc, samochód, zwierzę itp). Za pomocą farb, plasteliny i innych dostępnych materiałów próbują wyczarować z niego swoje wyobrażenia.

Przykłady innych prac plastycznych wykonanych przez dzieci w przedszkolu

Fot. 2. Odbitka liścia w gipsie wykonana przez Kubę lat 6.

Fot. 3. Praca plastyczna wykonana przez 6-letnią dziewczynkę pt. „Jeż”

Bibliografia

Andrzejewska J., Wierucka J., *Razem w przedszkolu. Program wychowania przedszkolnego*, WSiP, Warszawa 2009.

Gloton R., Clero C., *Twórcza aktywność dziecka*, WSiP, Warszawa 1985.

Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Program wspomagania rozwoju, wychowania i edukacji starszych przedszkolaków*, Nowa Era, Warszawa 2007.

Parnowska-Kwiatkowska M., *Zajęcia artystyczno-techniczne w przedszkolu*, PZWS, Warszawa 1959.

Urban-Kojs E., *W stronę osobowości twórczej*, [w:] *Dziecko w świecie sztuki*, red. B. Dymara, Impuls, Kraków 1996, s. 99-157.